

Megjelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:
Égész évre 12 ft, félévre 6 ft, év-
negyede 3 ft o. é.

Helyben előfizethető Demjén L. és Keresz-
tesy Pál urak kereskedésében, hol egyes szá-
mok is kaphatók.

Szerkesztői szállás: belső-tordalca 122. sz.
Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet
hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr

s egyszeri beiktatás után 30 kr. bévegydíj.

Hirdetéseket felvételnek: Helyben: a kiadóhivatal-
ban, Demjén László könyv- és Keresztesy Pál papír-
kereskedésében. Pesten: Zeisler M. (királyutca
60. sz.) Bécsben: Haasenstein és Vogler (Neu-
er-Markt 11. sz.) Oppel Alajosnál (Wollzeile 22.
sz.) Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent (Stadt, Seiler-
stätte 2.) Süddeutsche Annoncen Expedition Stuttg.

Nyitási cikkek: sora után 20 kr. előleg be-
küldése mellett a szerkesztőséghez címzendők.
Előfizetések s hirdetések díjak a vidékről a
szerkesztőséghez küldendők be.

Kicsinyeink ügye.

Kolozsvárt, 1872. jun. 2.

A ki közéletünkre figyel, örömmel jelzi azon tár-
sadművelődési folyamatot, mely városunkban mind
élénkebb művelődési mozgalmakat indít meg. Azon sze-
gek, melyekre társadalmunk elemei családi és kaszt-
érdekeikkel elzárkóztak, mind jobban tüdőezni kezde-
nek, a haladás fény- és hő sugarai mind jobban kiszárit-
ják a képzelmeiket és előítéleteiket tengerét, melylyel mes-
terséges övet vontak magok körül az osztályok, és sze-
meink előtt egy hatalmas, tömör, termőképes újvilág
tárul fel összefogva, átkarolva egy térre, egy munkára,
közös célra mindazokat, a kiket az értetlenség eddig
elszigetelt egymástól. Nem mondhatjuk, hogy itt-ott
fészeke nem volna még az elzárkózás szellemének, de
ezen elkülönülést ép oly ártatlan, mint a családi kuglizók
fabábakát döntő bombái, elkülönülő multság, kedvtelés,
ártatlan füst és felhő az egész, egyéb semmi; — majd
ezen keskeny árkokat is kitölti az idő és aztán egy szilárd
tér lesz az egész társadalom, melyen válllvetve és
egygyéforrt lélekkel fog az ember embertársai és önnön
üdvéért dolgozni. Ennek a jövőnek kedves előhírnöke
az a közszellem, mely napról-napra hatalmasabb hódítá-
sokat tesz társadalmunkban és a gyakorlati életben az
egyleti és társulati törekvések üdvös munkájában hal-
latja magát.

Alig telik el pár nap, hogy valamely egylet vagy
társulat életműködésének jeleivel, gyűlésezzel, ala-
kulások- és szervezkedésekkel ne találkozzunk.

Ezen üdvös áramlat egyik hulláma volt az, mely
kisdedeink ápolása- és nevelésének kérdését vitte (június
2-án) a tanácssterembe.

Lehet-e valami gyöngédebb, nemesebb és hálá-
sabb, mint az emberiség csemetéinek oltalmáról, neme-
sítéséről, gyümölcsözővé tételéről gondoskodni? Lehet-e
kedvesebb gond, mint a kisdetek célzatos ápolása és
fejlesztése?

Nincs ember emberi szívvvel, a ki fontos-, szép-
és üdvösnek ne tartaná e gondot, annál is inkább, mert
ha mérlegeljük állapotainkat, szomorúan kell elárult-
ságunkra, kisdedeink észszerűtlen gondozására mutat-
nunk, szomorúan kell konstatalnunk, hogy a ros és
értetlen gyermekápolás miatt hazánkban hasonlíthatanul
nagyobb a gyermekhalandóság, mint Európa bármely
mivelt államában. Európa többi államaiban ugyanis a
0—1 éves gyermekek 25.5%-kal járulnak az évi ösz-
szes halálhalozási számhoz, hazánkban pedig 31—34%-
kal, tehát 6—9 százalékkal több gyermek hal el nálunk
egy éves koráig, mint másutt Európában. Ha pedig te-
kintjük a születéstől 5 évig terjedő koru gyermekek
részvétét a halandóság számarányában, még szembe-
több hazánkban a kedvezőlenebb halandósági viszony, mert
más államokban átlagosan 40%-kal vesznek részt a
kisdetek az évi halálhalozás arányában, hazánkban pedig
több, mint 50%-kal! vagyis az évi halálhalozatok több,
mint fele részén az 0—5 éves gyermekek sorából kerül ki.

Nemde iszonyatos azon aratás, melyet a halál
ártatlan kisdedeink sorában tart?

És még iróztatóbb, ha meggondoljuk, hogy azon
emberaratót sokszor magunk hívjuk meg gondatlansá-
gunkkal és értetlenségünkkel! Azután javjeszkelünk,
okozunk eget-földet, csak magunkat nem (vagy a leg-
kevésbé), midőn már elérkezett a megmásíthatatlan vég-
zet, midőn az ártatlan kisded lelke gondosabb, égi ke-
zek közé költözött.

Hányszor halljuk: „az a ros, az a lelkiismeretlen
cseléd, az ölte meg a gyermekeket!” De vajjon van-e
jogunk a kifakadásokra?

Mit teszünk a végből, hogy gyermekeink egész-
sége óva, lelke észszerűen fejlesztve legyen?

Odaadjuk annak a dajkának a kezébe, a kit épen
most hoztunk valamelyik erdőnek és hegységünk közepé-
ből; átadjuk az ártatlan gyereket, hogy az a gyámoltal-
an és magával is tehetetlen teremtés viselje gondját és
ápolja testét, lelkét. Nem gondoljuk meg, hogy egy éle-
tet, egy üdvöt, egy sorsot bízunk azon együgyű lényre,
a ki sokszor alig képes jobban megfelelni a nagy cél-
nak, mint bármely okban állat.

Gondoskodunk-e arról, hogy értelmes, észszerűen
képzett és gyakorolt gyermekápolóink legyenek, a kik a
ház gondjai által elhalmazott anyát nemes hivatásában
üdvösen támogatni képesek lennének? Vagy gondos-
kodtak-e a szülők arról, hogy magát az anyát az anya
édes gondjainak hivatásszerű hordozására képesítsék?
Hogy minő frizurát kell csinálni, hogyan kell bálba öl-
tözködni, minő gépies modorokkal lehet a grátiákat
utánozni és hódítani, erre meg még holmi divatos bohó-
ságokra van iskola és oktatás; de a nő legnemesebb
anyai hivatásához csakis a természet és szükség önképző
iskolájában készülhet, a hol pedig sokszor oly keserű és
kínos tandíjakat kell fizetni!

Mennél jobban érezzük e végzetes hiányt: annál
melegebben kell üdvözölnünk azon lelkes embereket, a
kik városunkban is felállottak, hogy lelkükre vegyék
azok ügyét, a kik még nem juthatnak, nem tehetnek,
nem élhetnek a jóság, a gyöngédség és szeretet ápoló
karjai nélkül. Ezen ügyben hívott össze ma a boune-

képző intézet szervező bizottmánya egy gyűlést, melyet
Szász Domokos ur a következő szép beszéddel nyi-
tott meg:

Tisztelt közgyűlés!

Ma, midőn a tettek korát éljük, ne várjanak tőlem
hangzatos szavakat. Aldozunk! ez a fő. Az áldozat, ha
még oly parányi is, szebb a legszebb ékesszólásnál. A
cél, mely bennünket összehívott ismeretes és indokolást
nem kíván.

Vessünk csak egy pillantást családi állapotainkra,
mindenütt egy nagy ür tátong, mely kisdedeinkre ási-
tozik. Nincsenek, a kikre bizhatnánk gyermekeinket, míg
a szülők mulhadlan dolgaik után látnak. Ésszerű gyer-
mekápolónők nálunk oly ismeretlenek, mint hajdan
Amerika volt. Mind másképp van ez a külföldön. Nálunk
legfeljebb a tehetősebbek szereznek magoknak a külföld-
ről jól képzett bonne-okat, de az ily importatíoban sincs
köszönet; mert az idegenek idegen érzelmeiket, idegen
gondolatokat, idegen erkölcsöket és szokásokat oltanak
be a gyermek fogékony lelkébe, és ez visszaidézhetné
azt a sötét időt, midőn a magyar szó, a magyar gondo-
lat, a magyar érzés és a hazaszeretet idegen volt a ma-
gyar házban, visszaidézhetné azt az időt, mely legjobb,
ha ott marad a hol van, a multban.

Nekünk tehát jól képzett magyar gyermek-fel-
ügyelőnőkre van szükségünk, a kik ha nem is pótolhat-
ják a pótolhatlan anyát, de őt üdvösen támogathatják.
Ez a cél. Ezen felügyelőnőknek hivatásuk lesz megho-
nosítani Fröbel nevelő-rendszerét családjainkban, azt a
rendszert, melyet mi még — fájdalom! — nem ismer-
ünk, de a mely már a külföldet meghódította.

Ha e rendszer üdvösségéről, ha azon elveszett
paradicsomról, melyet Milton kesergett meg, fogalmat
akarunk szerezni magunknak, nézzünk be gyermeknevelő
intézetünkbe — kisdedóvóudánkba.

Testi ügyesség, rend, csín, tisztaság, munkasze-
retet, az emlékező, figyelő, észlelő, szervező, alkotó
tehetség összhangzatos fejlesztése — ez az áldása ama
rendszernek.

Reánk az uttörés tisztje vár. Támogatást várunk
minden értelmes és egyszerű emberbarától, nevezete-
sen a szülőktől és mindenekfelett az anyáktól.

Tapasztalásból tudjuk, hogy az ügy, melyet nők
karolnak fel, győz. A nők, mint régiek mondák, jobban
ismerik az istenek titkait, vagy a mint ma helyesebben
mondanánk, jobban ismerik az emberek titkait, mert hód-
ítani tudnak minden szépre, jóra és nemesre.

Hozzák fordulunk hát és támogatást mellett
biztos sikert remélünk. Majd jön egy későbbi kor, a
mely hálájával fog adózni azok emlékének, a kik elsőik
voltak a töretlen uton, mely az ő boldogságukhoz ve-
zetett.

Ha talán más szavakkal is, de ezen és hasonló
gondolatokkal hívá fel Szász ur a művelődés és szeretet
embereit a kisdetek ügyének felkarolására.

Meg vagyok győződve, hogy nincs érző és mivelt
ember, a ki örömmel ne járulna egy oly intézet támo-
gatásához, a mely hivatva van családainknak ápolóit, és
szülőknek örömet és üdvét, a hazának és emberiségnek
ép, ügyes, szép és szellemes munkásokat nevelni. A
gyermekekben a jövő csemetéi vannak. Ki ne tartaná
kedves kötelességének, minél szebb jövőt nevelni?! mi-
nél észszerűbben ápolni és fejleszteni, minél melegebben
szeretni azokat a kedves kicsinyeket, a kik piczi karjaik-
kal belénk fogóznak, mint a repkény a sziklászálba.
Ne éljünk vissza a kisdetek bizalmával. Legyünk valódi
szülői, barátai, ápolói a kisdeteknek, járuljunk az inté-
zet megalapításához, mely a legnemesebb és leghálásabb
ápolója a jövő ivadékának. Dr Dobránszky.

Legujabb táviratok.

Bécs, jun. 1. Zsófia főhercegnő temetése ma
ment végbe nagy pompával a császári család jelenlétében;
jelenvoltak továbbá a bajor és a szász hercegek, az ösz-
szes miniszterium, a diplomatai testület tagjai, számos ki-
tünőségek és tömérdek nép.

Prága, jun. 1. Az összes kár, melyet az áradás
Csehországban okozott, 60 millióra becsültetik.

London, jun. 1. Az alsóház tegnapi ülésében
Gladstone Bartlettet képviselő interpellációjára kijelen-
tette, hogy az angol kormány semmi egyezséget nem
köt Amerikával anélkül, hogy a parlament annak ratifi-
cációja előtt ki ne fejtene arra vonatkozó nézeteit. Mint-
hogy pedig az amerikai kongresszus csak e hó 3-ig ülé-
sez, az angol parlamentnek nem kell sokáig várni a
kormány közleményére.

Washington, jun. 1. Sumner a senatusban egy
resolútióval lépett fel, mely kijelenti, hogy a döntő bi-
rótság az egyedüli igazságos közeg a nemzetközi nehé-
zségek elintézésére. Egyszersmind hosszabb beszédet
tartott a Franciaország számára történt fegyverszállítá-
sokról, a melyben Grant elnököt kiméltetlenül megtá-
madta.

Zágráb, május 28. Számos néptömeg megröha-
ta a rendőroket. Befogatások történtek. A Jellacsics-emlék
előtt nemzeti dalokat éneklő tömeget a katonaság szót-
ugrasztotta. Később többen befogattak.

Győzzön az igaz!

Kolozsvárt, 1872. máj. 31.

A megfordult időjárás egy kis szellemi légtisztu-
lást is hozott magával. Egy felolvasást hallottunk máj.
30-án délután a Vélis Simon ur vizgyógyintézetének
kerti helyiségében, melyet én főképp két tekintetből tartok
helyesnek. Vélis ur Trall newyorki orvostanárnak
Washingtonban tartott felolvasását, mely az ésszerű viz-
gyógyimód üdvösségének és kizáró jogosságának bizo-
nyítását tűzte céljául, közvetíté élvezetes magyar fordít-
ásban a szépen összegyűlt női és férfui közönséggel.

A hang harcias erője, a gondolatok villámszerű
játéka, az ötletek szellemes eredetisége, a modor min-
den iskolai békót mellőző fesztelensége, az érvelés zuzó
ereje, a tényszerű alapokon nyugvó bölcsélet mélysége
és magasztossága: mind együttléve tartalmazák azon
varázserőt, mely a hallgatóság lelkét bűvös lánczokra
fűz és lekötve tartá az utolsó eszmeszakraig, mely el-
lobbant.

Nemcsak a felvett tárgy érdeke teszi fontossá e
felolvasást, hanem azon arany igazságok, melyek min-
den tudomány javára elmondattak, azon szabad, bölce-
leti szellem, mely lángallosként vagdal a megrögzött
előítéletek és bálványokká emelkedett emberi tekinélyek
hadoszlopai közé. A buvárlat szabadsága és jogosultsága
olyan a tudomány életére és haladására nézve, mint a
levegő az embernek, a fény sugar a tenyészetnek. A
szabad buvárlat elő gördített gát megállítja a tudomány
és haladás életolyamát, a szellemi tenyészet és virulás
helyébe a babonák, a ferdeségek, az áltanok és előíté-
letek mohát ülteti, hogy mérget tenyészessen és növeljen
az életnek. Azért helyesen mondja Hugo Viktor, hogy a
buvárlatot gunnyal helyettesíteni ugyan kényelmes, de
nem tudományos dolog; a tudomány sokkal tudatlanabb
még mintsem joga volna nevetni az újabb meg újabb
buvárlatokon és törekvéseken, sőt az a „tudós,” a ki a
lehetőségen nevet, igen közel áll az ostobasághoz.

Nem lenézni, nem kikaczagni való tehát a tuda-
ományos törekvés és kutatás, bármennyire elút is irányja
és eredménye a megszokott nézetek- és megállapodá-
soktól, hanem tisztelni kell azon tudóst, a ki lelkiismeretet
csinál magának a valódi igazságok kereséséből és alkal-
mazásából, figyelemre méltatja a szellemi élet jogos és
természetszerű mozgalmait.

Trall a józan ész, a tudomány, az emberiség ne-
vében hadat izen az eddigi gyógyászatnak, azt nemhogy
áldásosnak, de oly veszesnek tartja, hogy háboruk, pusztító
ragályok és a csapások minden neme együtt véve
nem mészárolt le annyi emberéletet, mint a mai napig
uralkodó gyógyászat 2000-nél többre menő mérgeivel.
Tényekre, a legelőkelőbb orvostekintélyekre, a termé-
szet törvényeire és a józan észre támaszkodva hamisaka-
nak jelenti ki a mai orvosi tudomány minden alapjátétét.
Felhívja az iskolai orvostudomány minden emberét, hogy
czáfolják meg őt, ha pedig ezt nem tehetik, kötelessé-
gév teszi az államnak, hogy ama káros tanok terjesz-
tését és alkalmazását tiltsa be. Kimutatja tapasztalati
tények alapján és a józan ész szavaival, hogy az egye-
dül igaz és üdvös gyögmód, az ésszerű gyögmód,
mely a betegséget tisztulási folyamannak tekinti, és azt
nemesak mérgekkel megakadályozni, hanem helyes
ápolással és a természet oszkerű támogatásával működé-
sében még segíteni törekszik. A betegség oly életműkö-
dés, mely a test szervezetéből a betolakodott ártalmas
anyagokat és elemeket eltávolítani, a megzavart rendet
helyreállítani törekszik. Az életerő ezen törekvését tá-
mogatni kell, nem pedig mérgekkel akadályozni.

Természeti gyögmódról és gyógyszer nincsen. Lo-
gikatlanság is lenne a természettől, ha ilyenekről gon-
doskodott volna; mert a betegség a természet törvényei
iránt tanusított engedetlenség büntetése: a ki a természet
törvényei ellen vét, a természet arra a betegségnek bünté-
lését mérí. Nem volna következetes a természettől, ha e
büntetés eltávolítására (gyógy)szereket adott volna a
bűnös ember kezébe; hanem a természet bölcs, jó és
igazságos, mert mihelyt visszatér az ember törvényeire
azonnal érezi a büntetés enyhülését, a betegség távozá-
sát. A legjobb orvosság a természet törvényei iránt
tisztélet- és hódolatban van.

Én csak a szellemét, irányát és célját vázolha-
tám a remek felolvasásnak, tartalmához, a bizonyítás-
érvelés- és czáfolathoz, a tételek helyes- vagy helyte-
lenségéhez nem szólhatok, mert nem vagyok szakember.

Azonban annyit én is tudok, hogy az embernek
legdrágább java az egészség, az élet; de az egyesek
egészsége, élete az állam egészsége és élete is; azért
az állam nemesakhogy nem lehet közönyös az iránt,
vajjon üdvös- vagy veszes-e a gyakorlatban levő gyó-
gyászat az egészség- és életre, de sőt, midőn a mai or-
vostudományt nyiltan, az egész világ előtt vádolják be,
kötelességév válik az államnak a dolgot a legmegbízha-
tób szakerők által megvizsgáltatni, elrendelni, hogy az
ellene emelt és tényekre alapított vád alól tisztizza ma-
gát, vagy ha erre nem képes, ismerje el borzasztó téve-
déseit. A fennálló orvosi tudomány megtámadott becse-
lete és hitele, az emberiség üdve és az igazság mindenek
felett álló érdeke megvárja, hogy a tudomány emberei

fogadják el a férfisan ajánlott harcot és szemtől-szem-
ben próbálkozzanak meg a tanok egymással. A harc
kimenetele nem lehet más, mint az igazság győzelme. A
„tekintélyek” kicsinyülő gunyomolysa, a szabad buvárlat
jogosultságának tagadása a régi tanok csalhatatlanságá-
nak babonás imádása által nemesakhogy semmit nem bi-
zonyíthat az új tanok ellen, de sőt a hagyományos elfo-
gultság és févtanok zsarnokságát, valamint védőinek fér-
iatlanságát jellemző. A ki igazságát érzi, nem fél a
küzdelem vaskeztüjűtől, hanem azt férfias készséggel
elfogadja és megverekszik, úgy a mint férfiakhoz illik,
az igazságért. De ezt a tudomány, az igazság és embe-
riség érdeke is megköveteli.

Azért induljon hát meg valahára az üdvös harc,
hadd győzzön, a minek győzni kell, az igaz!

Dr Dobránszky.

Pulszky Ferenc gyöngyösi választóihoz.

T. polgártársak! Magyarország helyzete válságos
volt mindenkoron. Nagy nemzetek környezték bennünket,
melyekkel száma nézve sem mérkőzhettünk. Az utóbbi
időben egyesült a nagy Németország; ott van az egye-
sült Olaszország; szomszédunk a nagy Orosország.
Vannak saját hazánkban is más nemzetiségek, melyek-
nek aspirációi tulterjednek az ország határain, melyekben
tökéletesen bizni nem lehet, miként ezt bőven tanusítot-
ták a 48- és 49-diki események. És vajjon, midőn mind-
nyájan tudjuk, hogy az európai nagy és hatalmas nem-
zetek közé ékelve állunk csaknem védtelenül, midőn vé-
res példák mutatták, hogy nem lehet bizni még e haza
polgárainak sem mindegyikében, vajjon miként van az,
hogy ugyanekkor két táborra oszlik a magyar, zöld és
fehér toll áll egymással szemben; hogy akkor, midőn
mindnyájunknak vállalva, közös erővel kellene működ-
nünk egy szent cél érdekében, hogy akkor pártokra
szakadunk és egymást üldözőkül öröme azoknak, kik
államiságunknak bizonyára nem barátai? Ez az, miről
néhány szót akarok szólni önökhez. (Hall-juk! Halljuk!)

Megtörtént e város polgárai körében szüntegy, mint
az ország más vidékeiben, hogy azok, kiket előbb talán a
legszorosabb baráti kötelek, az érdekek és terhek közös-
sége, együtt érzett öröm és átélte szenvedés fűzött egy-
máshoz, kik együtt tudtak szenvedni hosszu 18 éven át,
kiket nem tudott egymástól elválasztani a nyomor, most,
midőn valahára egy jobb kor virradt fel e házara, elsza-
kadva egymástól, ellenségekkel tekintik egymást, s be-
vitték még a családi élet szentélyébe is a pártviszály és
visszavonás magvait. (Igaz! Igaz!) A történelmet véve
kezembe fogom, a multból hozva fel a példákat fejtegetni
azt mi jelenleg történi, a miből azután önként fog kö-
vetkezni az, a mi jövőre történi fog. (Halljuk!)

Előbb említém már, hogy nemzetünk elszigetelve,
rokonok nélkül áll Európában, mint a nagy Széchenyi
István szokta volt mondani.

A németek megtalálják testvéreiket a nagy Német-
országban, a tótok Lengyel- és Csehországban, Oroszor-
szágban és Szerbiában; az oláhoknak szintén van egy
külön hazájuk. Egyedül mi magyarok vagyunk önmagunk
erejére, önmagunk eszélyességére utalva, mert magunkon
kívül másra nem számolhatunk. Hazánk földe képezte
azon utat, melyen a népek ányomultak Európa nyugoti
részeire. Mielőtt mi letelepedtünk volna, erre vették utfo-
kat a gepidák, a gothok, a hunnók, az avarok. És e mind
megannyian nálunk nagyobb és hatalmasabb népek, kik
itt itatták lovaikat a Zagyva vízében, elveszték nyomta-
lanul a világ szinpadáról s ma csak a történelem őrzi
neveiket és emléküket. Miként történhetett hát az, hogy
mi, maroknyi nép, képesek voltunk annyi vész s vihar
között megállni? hogy ezer évig fenntartottuk nemzeti
jellemünket, szabadságunkat, alkotmányunkat és állami-
ságunkat? (Halljuk! Halljuk!) Történt az, t. polgártár-
saim azért, mert e nemzetnek egy nagy apostola mindjárt
kezdteben átlátta azt, hogy simolni kell e népnek a nyugot
civilizációjához. E nagy bölcs, e nagy apostol első kirá-
lyunk szent-István volt, aki behozta a kereszténységet még
pedig annak nyugati formájában, átvevén a pápától a kirá-
lyi koronát.

És mi történt? Feltámadt, felzudult a nemzetnek
egy nagy része, jograblásnak czimezve e tény, mely
megsemmisíti Magyarország államiságát és szabadságát,
mely Magyarország alárendelésével jár összekötve a
külföld idegen érdekeivel szemben. Épen úgy beszéltek
akkor, mint ma az ellenzék; csak hogy a következmény
az akkori vadabb időben más volt. Kupa somogyi feje-
delem az ország egy részével fellázadt s kardjára appel-
lált. De szent-István legyőzte Kupát s bár e lázadás
következményeit megérezte az ország hosszu időn ke-
resztül, lassan lassan elnémultak a felkorbácsolt szeve-
délyek, míg végre szent-László visszaadta rég nélkülözött
békéjét e hazának. Ki ne tudná, hogy első királyunknak
épen ama nagy vihart és ellenszenvet felidézett tette
mentette meg a magyar nemzetet az enyészettől; a miért
az összes nemzet tisztelte, még azok is, kik különben
nem ismernek szenteket, kik az apostolokat is csak ne-
vükön szokták említeni, soha sem tagadja első királyunk-
tól a „szent” nevet. (Tetszés.)

És ismét, mi történt akkor, midőn az Árpád ház kihaltával a nemzet képviselők egy idegen fejedelmet, Károly Róbertet választotta királlyul? Oly család ivadéka, mely a pápának mindig leghűbb támasza és barátja volt. E tény ismét egy nagy lépést jelez nemzeti civilizációnk történetében; szorosabb viszonyba hozván bennünket más országokkal, erősebbé s tartósabbá vált azon kötelék, mely bennünket Európa akkori civilizációjához fűzött. És mi történt?

Ismét fellázadt az országnak egy jelentékeny része. Azt mondták, ez jogfeladás! ez a szabadság lábál tiprás! Azt mondták, mi idegen királyt el nem ismerünk, s elmondták mindazt, mit ma az ellenzék oly hangzatosan tud felsorolni. Fellázadt Trencsényi Csák. De e lázadás nem hozta meg az óhajtott sikert. A nemzet elfordult a lázadóktól s az ország kiépülvén a forradalom ütötte sebekből, emelkedett fényben, nagyságban és dicsőségben és soha nem sejtett virágzását és hatalmát épen Nagy Lajos alatt érte el, ki egyik sarja volt azon háznak, melyet a nemzet ellenzéké kezdetben úgy utált! (Nagy tetszés és éljenzés.)

És kétszáz évvel ezután következett a mohácsi vész. Egybegyűltek az ország rendei, és megválasztották a szomszédországnak fejedelmét, Ferdinándot, mostani uralkodónk őst. Az országnak egy másik része ismét felháborodott. Azt mondták: elnémetesíteni akarják a nemzetet, feladják jogainkat, elveszik önállóságunkat és függetlenségünket s megválasztották ellenkirálynak Zápolyát. Az ország esztendőig tartó belháborúba keveredett, minek következtében Erdély elszakadt az anyaországtól. S a visszavonás és pártoskodás középette, mind tovább és tovább nyomultak a törökök. És e polgárháború, ez örökös viszály, mely az együttműködést, a békes haladást lehetetlenné tette, mely testvért testvérenek, apát fiának ellenségévé tette, mely a gyanúsítás és kölcsönös megtorlás ingerét ébresztette és ápolta a nemzetben, százötven évig késleltette hazánk felszabadulását s csak 1686. sikerült végre elűzni a törököket s helyreállítani a magyar sz.-korona integritását.

De mindez nem volt elég az okulásra, s midőn ujjal összegyűlvén az ország rendei, eltörölték az arany bullának egyik legfőbb pontját, mely szentesítette az uralkodó ellen alkalmazott fegyveres erőt, megszüntették a királyválasztást, s behozták az egyenes örökösödés rendjét, ismét kitört a pártviszály-testvérháború, s évenként keresztül honfak véreben gázolt a magyar vitézség. S a költő, a fiatalabb nemzedék még most is lelkesedéssel és bálmulattal említi Tökölyi és Rákóczy hírnevét. Hanem az államférfi, a történetíró ad igazat Széchenynek és Pálfiynak,*) kik lecsillapították a szenvedélyeket s megkötötték a békét, mely meghozta végre a rendet s nyugalmat, s ebben az enyhülést. (Zajos éljenzés és helyeslés.)

De ha jó ideig is tartott a rend és nyugalom, az ország nem haladt, miként haladnia kellett és kellett volna. Jöttek a sérelmi országgyűlések. Támadt panasz elég; nem tudta senki, hol és mi jár. Hátramaradtunk, tespedés volt életünk; míg más nemzetek körülöttünk sikerrel haladtak a polgárisodás eszményképei felé. Jött végre hosszú vajadás után az 1848-ik év.

Egy merész ugrással felemelkedtünk végre a kor s helyzet magaslatára. Eltöröltük belügyeink körében mindazt, mi gátolta haladásunkat. Széttörtük a feudális-mus bilincseit; felszabadítottuk a népet és földet, meg-

állapítottuk a jogegyenlőséget; kimondtuk a vallás szabadságát: szóval helyrehoztuk, pótoltuk századok mulasztását. Ismét méltó helyet foglaltunk el az európai civilizáció terén. — De egyet nem tudtunk megoldani. (Halljuk!) Nem oldottuk meg azon nehézségeket, melyek állami viszonyainkból származtak. Nem voltak képesek szabályozni állásunkat s a nemzetiségekkel szemben. Ez volt a 48-ki korszak hibája. Nem mondom, hogy ezen hibát azon férfiak követték el, kik akkor szerepeltek. Nem. A hiba a viszonyokban, a körülményekben rejtett. Hasztalanul mondja azt bárki is, hogy a camarilla utasította reánk a fél világot, melylyel meg kellett küzdenünk. Ugyan kérdelem, uraim, hol van azon hatalom, mely erre képes leendett, ha nemzetiségeink, az osztrák örökös tartományok, ha Horvátország meg lettek volna elégedve törvényeinkkel, tényleges állami viszonyainkkal? Epen az képezte a camarilla erejét, hogy nemzetek állottak mögötte, melyek annak féltelmes hatalmat és erőt kölcsönöztek. (Folyt. köv.)

KÜLFÖLDI HIREK.

A lengyelekkel való kiegyezésen — szt.-pétervári közlemények szerint — Oroszországban is munkálkodnak. A Néwa partján egy előkelő lengyel egyéniség van most Varsóból, ki fontos javaslatok előterjesztésével foglalkozik, s a lengyel királyságban s az orosz guberniumokban tartózkodó lengyelek állandó kibékítésére vonatkozólag hoz javaslatba terveket.

Bukarest, május 30. A fejedelem és neje a sinaj kolostorban vették lakásukat több hétre. Az új hadseregi törvény következtében a hadsereg új zászló-escüt teend.

Versailles, május 29. este. A nemzetgyűlés folytatja az unjocsozasi törvény tárgyalását. Egyéb szónokok között Dupanloup püspök is beszélt, ki beleegyezik az általános védőköltségre és mondja: Poroszország e pillanatban talán a legjobb tüzéséggel bír és az első kaszárnya; de nem az első nemzet a világon. Mindenekelőtt a nagylelkűség és a lovagiaság teszik egy nemzet nagyságot, oly tulajdonok, melyek Poroszországban teljesen hiányzanak. Ő látta a poroszokat; kegyetlenségük, zsarolásaik megszárdították benne a meggyőződést, hogy egy katonanép végre barbár néppé lesz. A hadsereg alakítása kedvéért nem szabad Franciaországot megrontani. Szónok bírálja a törvény két cikkét, melyekben akadályt lát a classici, vallási és tudományos tanulmányokra nézve. A beszéd nagy tetszéssel fogadtatott. Az általános vita be van fejezve.

Madrid, május 30. Echague tábornok veszi át Serranótól az északi hadsereg parancsnokságát. — Serrano a congressusban igazolni fogja eljárását.

London, május 31. Az alsóház 274 szóval 216 ellen, harmadik olvasásban elfogadta a fitkos szavazásra vonatkozó billt.

Bécs, május 31. A „N. fr. Pr.“ azt mondja, hogy a kormány az alsóház hétfői ülésében hitel-javaslatot terjesztend elő a csehországi inségek javára.

Berlin, május 31. A mai „Nord.“ Allg. Ztg.“ egy rokonszenves cikkben tüdőzli az olasz vendégeket.

Madrid, május 30. A Serrano által a carlistákkal Amorobietében kötött egyezmény, mely által a carlistáknak és a forradalomban résztvevő hadseregbeli tiszteknek katonai rangjuk elismertetik, Madridban mély benyomást idézett elő. Lehetetlennek tartják, hogy Serrano hadsereg-parancsnoki vagy ministeri rangjában

megmaradhasson. A ministerek nagyobb része nem helyesli ezen egyezményt. Kétkednek abban, hogy a kabinet megállhasson, minthogy annak több tagja azon föltétel mellett lépett abba be, hogy Serrano vigye az elnökséget. Attól félnek, hogy Serrano eljárása a hadseregben komoly következményeket vonand maga után.

London, május 30-án. A „Times“ írja: Egy jól értesült new-yorki levelezőtől a következő táviratot kaptuk: „A washingtoni szerződést elenyészettnek lehet tekinteni. Amerika az Anglia által módosított pótcikkkel ellen tett kifogásokra azt fogja válaszolni, hogy semmikéül utólagos változtatásokat sem lehet tenni. A senátus és az elnök semmi másnemű változtatásba sem egyeznek bele.“

A „Daily Telegraph“ egy new-yorki táviratot közöl, mely jelenti, hogy a minisztertanács tegnap a washingtoni szerződéshez való, módosított pótcikk ellen tett kifogások fölött tanácskozott, és Fish államtitkár megbízott, azt válaszolni, hogy a módosítványnak semmikéül változtatása sem fogadható el.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, június 3. 1872.

— A kereskedelmi miniszter által jun. 3-ára a kiházasító-egyletek ügyében összehívott enquete-bizottság, mint halljuk, következő tagokból álland: Weninger Vincze, a magyar hitelbank igazgatója, Vész, a számtan tanára a budai megyetemen, Petzvál, a számtan tanára a pesti egyetemen, Kunosy Lajos, a „Kelengye“ hozományos tőkebiztosító intézet igazgatója és Lazsánszky, az első magyar általános biztosító társaság számtan-össosa. E szakférfiakon kívül a kereskedelmi miniszter négy működő kiházasító-egyletet szólított föl, hogy magukat a bizottságban képviseltessek.

— A kolozsvári kereskedő ifjuság kórházának alap javára 1872. június 16-án a séta-kerti „Arená“ban zártkörű táncvizsgalmat rendez. Belépti jegyek a meghívó előmutatása mellett június 16-án d. e. 9—12-ig, d. u. 2—4-ig. Nemzeti szálloda 1-ső sz. termében váltathatók. Belépti jegy személyenként 1 frt o. e. Kezdeté d. u. 5 órakor. Kedvezőtlen időben falragaszok által lesz hirdetve a vizsgalm megtartási ideje.

— Az unitáriusok kolozsvári főtanodájában az 1872-ik iskolai év második felében tartandó közvizsgálat rendje. Június 19-én d. e. 8—11 óráig VI, VII. gym. oszt. egyháztörténelemből. Jun. 19-én d. e. 11—12 óráig I., II., III. éves theol. hit- és erkölctanból. Jun. 19-én d. u. 3—6 óráig 1., 2., 3. elemi oszt. minden tantárgyból. Jun. 20-án d. e. 8—11 óráig VI., VII. gym. oszt. történelemből. Jun. 20-án d. e. 11—12 óráig III. éves theol. symbolikából és unit. vallástörténelemből. Jun. 20-án d. u. 3—6 óráig 4-ik elemi oszt. minden tantárgyból. Jun. 21-én d. e. 8—11 óráig VI., VII. gym. oszt. mennyiségtanból. Jun. 21-én d. e. 11—12 óráig II., III. éves theol. egyháztörténelemből. Jun. 21-én d. u. 3—6 óráig V. gym. oszt. minden tantárgyból. Jun. 22-én d. e. 8—11 óráig VI., VII. gym. oszt. görögnyelvűből. Jun. 22-én d. e. 11—1 óráig harmoniából, orgonálásból és vallásos énekből. Jun. 22-én d. u. 2—3 óráig I. éves theol. egyházi történelemből. Jun. 22-én d. u. 3—6 óráig I-ső gym. oszt. minden tantárgyból. Jun. 24-én d. e. 8—11 óráig VI., VII. gym. oszt. természetből. Jun. 24-én d. e. 11—12 óráig I., II. éves theol. zsidónyelvűből. Jun. 24-én d. u. 3—6 óráig II.

gym. oszt. minden tantárgyból. Jun. 25-én d. e. 8—12 óráig VI., VII. gym. oszt. latinnyelvűből. Jun. 25-én d. u. 2—6 óráig III. gym. oszt. minden tantárgyból. Jun. 26-án d. e. 8—11 óráig VI., VII. gym. magyar irod. történetéből. Jun. 26-án d. e. 11—12 óráig VIII. gym. oszt. szépirodásból. Jun. 26-án d. u. 2—6 óráig IV. gym. oszt. minden tantárgyból. Jun. 27-én d. e. 8—11 óráig VI., VII. gym. oszt. németnyelvűből. Jun. 27-én d. e. 11—12 óráig I., II. éves theol. bibliai bevezetésből. Jun. 27-én d. u. 2—6 óráig a magántanulók vizsgája. Jun. 28-án d. e. 8—11 óráig VII., VIII. gym. oszt. bölcselemből. Jun. 28-án d. e. 11—12 óráig angolnyelvűből és gyorsírásból. Jun. 28-án d. u. 3—6 óráig az érdemsorozati elkészítése. Jun. 29-én délelőtt 10 órakor az érdemsorozat felolvasása. Július 3-án és 4-én szóbeli érettségi vizsga. Július 5-én 8—12 óráig és július 5-én 3—9 óráig papi szigorlat.

— A világ legnagyobb harangjai. A világ legnagyobb harangja kétségkívül a miokói (Japánban), mely 2,000,000 holland font súlyu. Ezüst tartalma aránylag csekély és körülbelül egy aránylik a többi részhez, mint 1—1460-hoz. A moszkvai „An Ivanova“ 332,000 bécsi font nehéz. Ezüst tartalma az előbbinél sokkal gazdagabb, s egy aránylik a többi részhez, mint 1—475-hez.

— Kimutatás a kolozsvári kisegítő-pénztár-egylet forgalmáról május havában 1872. Bevételek: 1. Pénztármaradék a múlt hóról 108,111 frt 48 kr. 2. Betételek 140,194 frt 72 kr. 3. Könyvdij 88 frt 30 kr. 4. Kamat, feljdi és váltóidj 14,239 frt 94 kr. 5. Bélyegdíjakban 460 frt 5 kr. 6. Egyleti ház után 660 frt. 7. 1222 esetben visszafizetett kölcsön 615,930 frt 88 kr. Összesen 876,685 frt 37 kr. Kiadások: 1. 1252 esetben kölcsön 624,780 frt 77 kr. 2. Tisztviselők fizetése 545 frt 33 kr. 3. Irodai kellékekre 145 frt 26 kr. 4. Bélyegre 520 frt. 5. Kamat 237 frt 80 kr. 6. Adóba 300 frt. 7. Kisdodovákknak 50 frt. 8. Betét-visszafizetések 174,474 frt 77 kr. 9. Gáz felszerelésért 331 frt 95 kr. Pénztármaradék 78,299 frt 49 kr. Összesen 876,685 frt 37 kr. Kolozsvárt, máj. hó 31. 1872. Tauffer Ferenc, igazgató. Gelch János, főkönyveztető. Wagner Frigyes, pénztárnok.

Felelős szerkesztő: Sándor János.

NYILTTÉR.

[16—40]

Titkos betegségeket és tehetetlenséget (elgyengült férfierőt)

gyógyít gyökeresen fényes és tartós siker biztosítása mellett

HANDLER MÓR

orvos- és sebész tudor, szülész és szemész.

Rendel naponként: délelőtt 11 órától 1-ig és délután 3 óratól 5-ig.

Lakik Pesten, Lipót-város, nádorutca 13. szám, 1-ső emelet 14. sz.

Díjjal ellátott levelekre azonnal válasz adatik.

6-6 A legújabb [4701] ÖLTÖNYÖK a legjutányosabb árak mellett FRANK hölgyruha-készítési termében Pest, Kristóflér 4-ik szám, 1-ső emelet, legjobban ajánlatnak.

Wiener Commissions-Bank VALTOIRODAJA — Kohlmarck, 4-ik szám. kibocsát vételjegyeket az alább felsorolt sorsjegyek-csoportokra, s ez összes állítások már azért is a legelőnyösebbek közé számíthatnak, mert minden ily vételjeggy tulajdonosnak alkalom van adva, minden 10- és melléknyereményt egyedül megnyerhetni s ezen kívül aranyban 30 frank és bankjegyen 10 forint kamattal részesülhet.

A. csoport. (Ezenként 16 húzás.) Havi 10 forint részesítés. — Az utolsó részlet lefizetése után minden résztvevő követhető 4 sorsjegyet kap: egy 5%-kos 1860-ki 100 forintos államsorsjegyet. Főnyeremény 300,000 ft. s a sorozatos sorsjegy 400 ftal visszaváltatni, egy 3%-kos török császári 400 frankos állam-sorsjegyet. Főnyeremény 600,000, 300,000 frank valódiság aranyban, egy huzó. braunschweigi 20 talléros sorsjegyet. Főnyeremény 80,000 taller minden levonás nélkül, egy innsbrucki (tyróli) sorsjegyet. Főnyeremény 30,000 forint.

B. csoport. (Ezenként 13 húzás.) Havi 6 forint részesítés. Az utolsó részlet lefizetése után minden résztvevő követhető 3 sorsjegyet kap: egy 3%-kos török császári 400 frankos állam-sorsjegyet. Főnyeremény 600,000, 300,000 frank valódiság aranyban, egy huzó braunschweigi 20 talléros sorsjegyet. Főnyeremény 80,000 taller minden levonás nélkül, egy száraz-melingtoni sorsjegyet. Főnyeremény 45,000, 15,000 ft deimémet ért.

Videki megrendelések pontosan és utánvétel mellett is eszközöltenek. Nyereménylistáinkot a húzások után bennmentesen — ingyen küldünk meg. 26—30 (31)

ROBEY ÉS TÁRSA (Limited)
Pest, üllői út 1. szám alatt,
ajánlják a közelgő idényre szabadalmazott vaskeretű cséplőgépeiket és gőzmozdonyait, lojargányos cséplőgépeiket, vetőgépeiket, úgyszintén javított álló felnyomatu gőzgépek Field-féle csövekkel.

Újabb gépeink általános elismert munkaképességök felment bennünket minden feldicséreléstől, mert a tények felelnek meg, és csak arra kérjük a t. gazdaközönséget, gőzcséplőkre szóló megrendeléseiket mihamarább kezeinkhez juttatni, mert már is kivételesen sok ebbeli rendelémény tétetett nálunk.

Robey and Company Limited, Pest, üllői út 1. sz.

Ny. Gámán János örökösainél Kolozsvárt.